

Ad scoort weer als een tierelier!
Maar dan is ook tijd om naar allerlei effecten op het gehele systeem te kijken – instroom, aantallen studenten e.d.
Hier een paar statistische suggesties

U zult het wel hebben gelezen – en gemerkt in uw omgeving. De instroom bij de Ad-opleidingen is weer gestegen met forse dubbele cijfers – percentagegewijs dus. 23,9% meer Ad'ers en dat is een verheugende ontwikkeling. In absolute aantallen een groei van 6.440 naar 7.981, dus plus 1.541 studenten.

Zo doorgroeiende zou er over vier jaren sprake zijn een verdubbeling ten opzichte van nu, dus van rond de 8.000 naar 16.000 Ad-studenten. Het aantal nieuwe Bachelors ligt iets onder de 100.000, dus er is nog een flinke kloof. Maar de ramingen voor de bacheloropleidingen vertonen een daling. Bovendien zijn diverse hogescholen 'wakker gekust door Prins Ad' en beginnen ze met nieuwe Ad's en ook eigen vestigingen, zoals de Hogeschool Utrecht in Amersfoort. De doorstroom vanuit het mbo naar de Ad's krijgt veel aandacht en dat is te merken in het aandeel mbo'ers binnen de Ad-opleidingen. Kortom, de plek van de tweejarige hbo-opleiding is verankerd in het hoger onderwijs en de toekomst ervan is verzekerd.

Veel waardering dient uit te gaan naar alle hogescholen die investeren in het Ad-aanbod. De directeuren, managers en coördinatoren van die organisaties werken hard aan de vormgeving van de programma's en de mogelijkheden om studenten een studieomgeving te bieden die past bij het praktische karakter. Dit zijn unieke ontwikkelingen, mogelijk gemaakt door de vernieuwing die de Ad met zich meebrengt, met kansen om te bezien hoe doelgroepen anders kunnen worden bediend. Dat is een winst die niet weg te cijferen is, ook voor het gehele hoger onderwijs op termijn.

Wat cijfers als basis voor de verdere beschouwing

In dit PamflAd wordt ingegaan op de cijfers die nu bekend zijn geworden, en een aantal ontwikkelingen die daarmee samenhangen. Met het oog daarop een tweetal tabelletjes, met alleen de cijfers voor de laatste twee jaren, om het overzichtelijk te houden. Bovendien is de Ad zelfstandig geworden in 2018, met meer mogelijkheden als gevolg.

Instroom	2018	2019	stijging
associate degree	6.440	7.981	+1.541 (+23,9%)
bachelor	98.451	99.811	+1.360 (+1,4%)
master	5.413	5.630	+ 217 (+4,0%)
totaal	110.304	113.422	+3.118 (+2,8%)

Ingeschrevenen	2018	2019	stijging
associate degree	11.332	14.471	3.139 (+27,7%)
bachelor	432.701	436.580	3.879 (+0,9%)
master	12.538	13.230	692 (+5,5%)
totaal	456.571	464.281	7.710 (+1,7%)

Verder uit te zoeken ontwikkelingen

Prima ontwikkelingen dus. Dan wordt het ook tijd nadere effecten van de groei van de instroom op het gehele systeem te onderzoeken. We kennen met de Ad een tweetal parallelle leerwegen die leiden tot de Bachelor: ongedeeld in nominaal 4 jaren en gedeeld in 2+2 jaren voor inhoudelijk verwante trajecten.

Kennelijk is er geen sprake van 'kannibalisme', tenminste, daarover wordt niet gerept in alle publicaties. Dat wil dus zeggen dat men niet ervaart dat het aantal instromende bachelorstudenten afneemt terwijl het aantal Ad'ers groeit. Maar is dat wel zo, en blijft dat ook het geval?

Zo zijn meer ontwikkelingen te benoemen. Dan is het handig om die in statistische zin in beeld te brengen, voor het vormgeven van de strategie op instellingsniveau maar ook voor de politieke insteek voor de komende tijd – op korte en langere termijn.

Hieronder wordt een aantal kanttekeningen en daarbij aansluitende ontwikkelingen op een rijtje gezet. Daaraan gekoppeld is een verzoek aan experts in ons midden, en misschien ook wel rechtstreeks aan de Vereniging Hogescholen – en wie weet OCW met DUO als uitvoerend orgaan. Het gaat erom te bezien of de gewenste statistieken zijn te produceren (we hebben een aantal zaken uitgeprobeerd, maar kennelijk ontbreekt alhier de juiste digitale vaardigheid) dan wel dat er aanzetten worden gegeven om die in de toekomst te kunnen leveren. De gewenste informatie die het betreft, wordt bij elk punt – indien relevant - kort aangegeven.

Vergelijken per type is lastig

In de berichtgeving rond de cijfers wordt gemeld dat het aantal ingeschreven Ad-studenten nu hoger is dan bij de Masters. Dat is op zichzelf waar, maar het is appels met peren vergelijken. Een Ad kost twee jaren studeren, een Master vraagt veelal nominaal een jaar. Dus de studentenaantallen zouden derhalve voor het aantal leerjaren, om het zo maar eens te zeggen – los van uitloop en vertraging – moeten worden gecorrigeerd.

Maar ja, dan moet je ook kijken naar aantallen in Ad's en Bachelors. Veel Ad'ers gaan doorstuderen, en die zou je ook kunnen zien als post-Ad'ers. Meetellen ervan bij de aantallen in de Ad-opleidingen zelf geeft dan al een ander beeld van de 'kracht' van de Ad.

Kortom, het is niet goed om type opleidingen qua aantallen met elkaar te vergelijken. Wel is het noodzakelijk om de trend per opleidingstype scherp in de gaten te houden, als eigenlijk het meest belangrijke cijfer voor hogescholen (en de overheid).

Bekostigd versus onbekostigd: zichtbaar maken

In de statistieken staan de aantallen ingeschreven studenten. Daarbij gaat het om zowel degenen die overheidsbekostiging opleveren als de zgn. uitlopers die reeds vier jaar geld hebben 'verbrand'. Er zijn hogescholen die fors veel van deze studenten kennen, soms wel 30%. Het aantal studenten kan dus hoog zijn en zelfs groeien, maar als de inkomsten (naast het collegegeld dat altijd moet worden betaald zolang er wordt gestudeerd) niet meegaan en zelfs dalen, is dat een duidelijke boodschap naar alle betrokkenen toe.

Een signaal kan zijn dat het aantal diploma's dat is afgegeven, daalt. Het zou kunnen inhouden dat meer studenten langer over hun studie gaan doen en dan niet meer bekostigd worden. Maar om te weten of dat zo is, is die ontwikkeling een aanvullende analyse zeker waard.

Al met al zou het goed zijn om een onderverdeling te maken in 'bekostigd' en 'niet-meer-bekostigd' om zichtbaar te maken hoe het zit met de kans dat iemand een studie in de nominale tijd afrondt. Maar dan heb je nog geen goed en compleet overzicht van alle ontwikkelingen, nodig om een strategie te kunnen hanteren. Daarom moeten diverse zaken die hieronder vervolgens worden genoemd, worden meegenomen.

Dus: geef inzicht in het aantal bekostigde en niet-meer-bekostigde ingeschreven studenten.

Instroom in de bacheloropleidingen: nader analyseren en definities

Er wordt in de statistieken gemeld dat het aantal instromende studenten bij de bacheloropleidingen is gestegen, samen met een zeer forse percentuele groei voor de Ad's. Je zou kunnen denken bij de Bachelors dat het gaat om degenen die voor de eerste keer bij het hbo staan ingeschreven.

Echter, volgens de definities die door de VH worden gehanteerd, gaat het om degenen die voorafgaande aan de Bachelor nog nooit die status hebben gehad. Ergo, als de betrokkene eerst de Ad-opleiding doet en vervolgens doorstroomt naar een bacheloropleiding, wordt hij of zij geteld als een nieuwe bachelorstudent.

Een hogeschool kan zelf (handmatig) corrigerend optreden en uit de instroomgegevens halen of het echt nieuwe hbo-studenten zijn of voormalige Ad'ers. Dat zou in de databases moeten zijn terug te vinden, zo valt in de toelichting van de VH te lezen, de zgn. hogerejaars-instromers.

Het is van belang om dit te weten aangezien het aantal afgestudeerde Ad'ers dat de Bachelor gaat doen, fors stijgt en daarmee significant invloed heeft op de bachelorinstroom. Het lijkt er zelfs op dat de stijging bij de bacheloropleidingen voor een groot deel of misschien wel volledig is te danken aan de zij-instroom met een Ad in bezit. Er zijn 1360 meer nieuwe Bachelors in 2019 t.o.v. 2018 en het aantal afgestudeerde Ad'ers bedroeg 2508 in 2018.

Kortom, een stijgende Ad-instroom zorgt, met twee jaren 'vertraging', ook voor een stijging bij de bachelorinstroom als het gaat om de eerste keer daarvoor te worden ingeschreven. Een deel van de Ad'ers gaat aan het werk, maar behoorlijk veel Ad'ers opteert toch voor een Bachelor.

Er zal vanaf nu moeten worden aangegeven waaruit de instroom in de bacheloropleidingen bestaat, een eerste keer in het hbo, met een Ad in het bezit of op basis van andere constructies.

Deeltijd

Er wordt in de factsheet van de VH ingegaan op de ontwikkelingen per variant, dus voltijd, duaal en deeltijd. Het aantal nieuwe studenten in deeltijd heeft de weg omhoog gevonden. Daarvoor kan mede als reden worden aangevoerd dat er experimenten lopen met het inzetten van programma's op basis van leeruitkomsten. Daardoor kunnen opleidingen de werkervaring en veel eerder verworven competenties gebruiken voor maatwerktrajecten, slimme routes en verkorting van de persoonlijke studieduur.

Toch zullen we in de komende tijd ook moeten gaan bezien wat de handelwijze is van de Ad'ers die met die bagage aan het werk gaan. Ze kunnen op een gegeven moment kiezen voor het volgen van een bacheloropleiding. Dat zal geen voltijdse inrichting zijn, duaal zou in bepaalde gevallen kunnen, maar een deeltijdse vorm ligt het meest voor de hand.

Er zijn daarom aanbevelingen te doen om als het gaat om het volgen van deze Ad-alumni, met het recht om wettelijk collegegeld te betalen en vaak nog een bekostiging opleverend.

- Er dient te worden nagegaan hoeveel bezitters van een Ad op termijn een Bachelor gaan volgen, in deeltijd, bij een bekostigde hogeschool.
- De private hogescholen dienen te monitoren hoeveel Ad-bezitters een volledige bacheloropleiding gaan volgen.

In beide gevallen zou tevens moeten worden geregistreerd hoeveel jaar na het behalen van de Ad de vervolgstudie een aanvang neemt. Tevens moet zichtbaar worden in hoeveel jaren de Bachelor wordt behaald, bij bekostigde en private hogescholen. Daarmee kan ook worden nagegaan of het een optie is om binnen het bekostigde systeem voor deeltijdse studenten, en dan specifiek deze groep, een programma meer flexibel per semester of bepaalde eenheden aan te bieden.

Het is derhalve nodig te gaan bezien wat de voorgeschiedenis is van een deeltijdse hbo-student: Een Ad afgerond, een vorige bacheloropleiding niet afgemaakt, een mbo-opleiding gedaan met veel werkervaring, een stapel cursussen en trainingen afgerond met een certificaat... of gewoon helemaal blanco begonnen. Door tevens te bezien of de Bachelor in een private setting wordt behaald, met een Ad op zak, kan worden nagegaan in hoeverre de overheid geld bespaart, dus vergeleken met de traditionele vierjarige route.

Switchen

Het is een politiek punt, het switchen van studenten en dan vooral in het begin van de studie. Maar een dergelijke actie kan zonder meer passen bij het zoeken naar de juiste opleiding, met een stevige motivatie, maar ook bij de beste kansen op de arbeidsmarkt. Daarom is het ook zeker voorstelbaar dat Ad'ers die willen doorstuderen, meteen of op termijn, kiezen voor een Bachelor met een andere insteek of in een andere hbo-sector. Zo'n keuze kan gevolgen hebben voor de vraag naar afgestudeerden, ook in de prognoses die zijn gedaan. Maar aan de andere kant kan tevens sneller op veranderingen in het werkveld worden ingespeeld.

Ongetwijfeld zullen dit soort bewegingen in de monitor van de invoering van de Ad als zelfstandige opleidingen worden belicht. Maar in de statistieken zoals de VH (en DUO) jaarlijks opleveren, kan mede worden ingegaan op deze 'interne' dynamiek. Over het 'hoe' kan nader worden gesproken.